

PRALESY

a život v nich

Ivan Kňaze

DAJAMA

edícia
IKS

PRALESY

a život v nich

Ivan Kňaze

PRALESY a život v nich

1. vydanie, 2023

Autor textu: Ivan Kňaze

Editor a zodpovedný redaktor: Daniel Kollár

Fotografie: Ivan Kňaze (210), Ján Lacika (5) a Daniel Kollár (1)

Odborný poradca: RNDr. Ladislav Hlôška, PhD.

Technický redaktor: Marianna Lázničková

Grafická úprava: Marianna Lázničková

Jazyková úprava: Rút Facunová

Tlač: NIKARA, Krupina

Vydalo vydavateľstvo DAJAMA ako svoju 375. publikáciu.

Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto knihy nesmie byť reprodukováaná v akejkoľvek forme bez predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa.

ISBN 978-80-8136-152-4

RNDr. Daniel Kollár – DAJAMA, Karloveské rameno 4B, 841 04 Bratislava,
tel.: +421 (2) 446 317 02, info@dajama.sk, www.dajama.sk

Obsah

Slovo editora	4
Slovo autora	6
Mapa pralesov.....	8
Západné Slovensko	11
Podunajská nížina	12
Malé Karpaty	14
Považský Inovec	18
Strážovské vrchy.....	20
Vtáčnik.....	22
Severné Slovensko.....	29
Malá Fatra	30
Veľká Fatra	44
Oravské Beskydy	58
Západné Tatry	62
Pieniny	70
Stredné Slovensko	75
Štiavnické vrchy	76
Kremnické vrchy.....	82
Veľká Fatra	90
Nízke Tatry.....	94
Poľana	108
Veporské vrchy	114
Muránska planina	118
Východné Slovensko.....	123
Slovenský raj	124
Volovské vrchy	130
Slanské vrchy	132
Ondavská vrchovina – Busov	136
Laborecká vrchovina	138
Bukovské vrchy	140
Vihorlatské vrchy	150
Register živočíchov	158
Register pralesov	160

Slovo editora

Milí čitatelia, vydavateľstvo DAJAMA (v nadväznosti na časopis Krásy Slovenska, ktorého je nakladateľom), vytvorilo pred niekoľkými rokmi edíciu KS, v ktorej tematicky spracováva nielen jednotlivé kultúrno-historické, ale aj prírodné pozoruhodnosti Slovenska. V rámci tejto edície pripravilo viaceré tituly súvisiace s prírodným dedičstvom našej krajiny. Prvý titul pod názvom Vtáčie územia vyšiel v novembri 2021, ďalšie tri (Doliny, Pohoria a Najkrajšie prírodné rezervácie) boli súčasťou trilógie Zelené Slovensko, ktorá vyšla v novembri 2022, a do tejto novej edície patrí aj diológia s titulmi Stromy a ich príbehy a Pralesy a život v nich.

Slovensko je stále v európskom kontexte nadpriemerne lesnatoú krajinou. Jestvujú v ňom dva typy lesov:

- kultúrne lesy, t. z. umelo pestované, hospodársky využívané a takmer neschopné prežiť bez vonkajších pestovateľských zásahov a

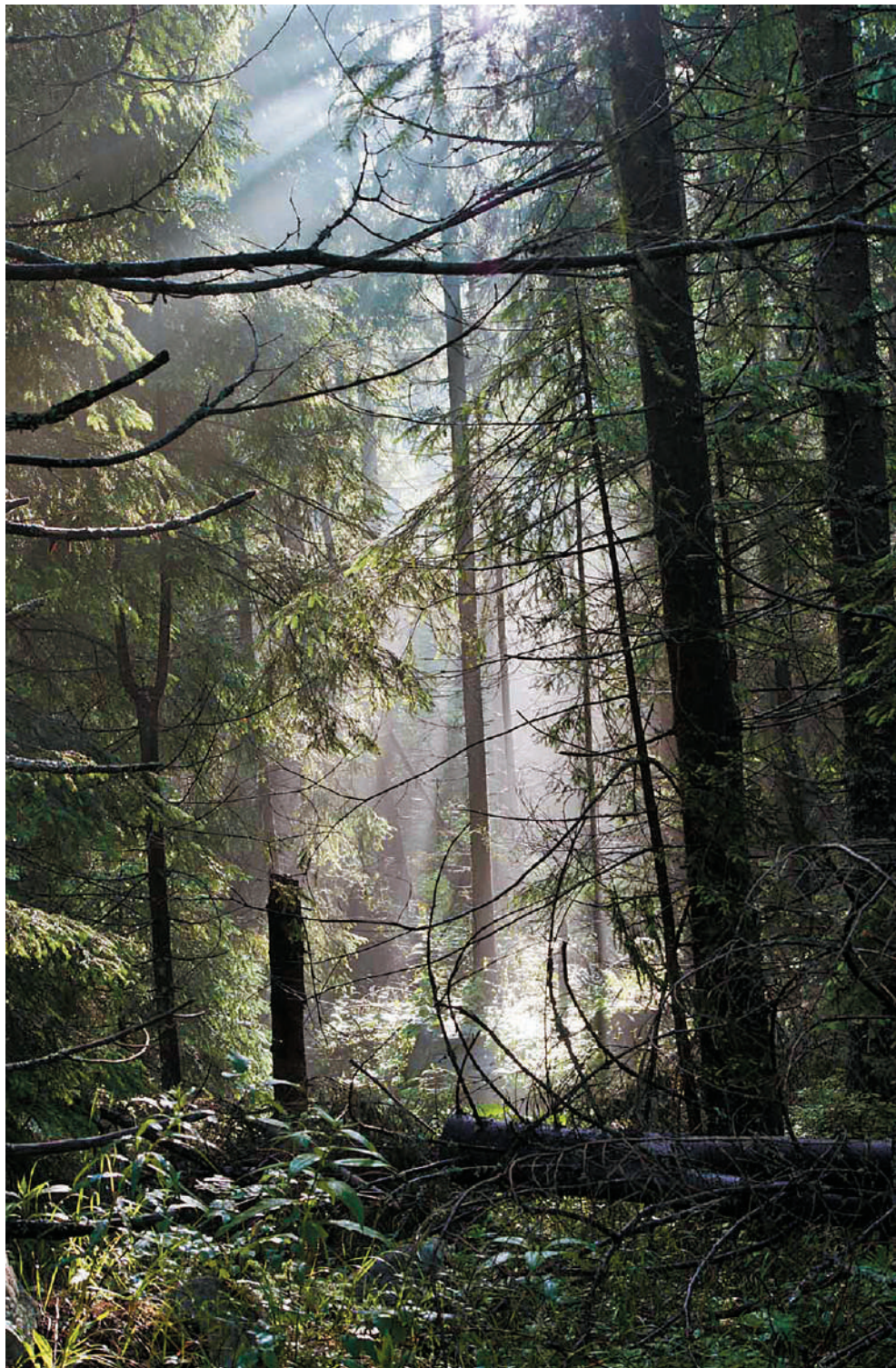
- prirodzené lesy s bohatou druhovou skladbou rastlín i drevín.

V knihe, ktorú držíte v rukách, sa venujeme prirodzeným lesom, ktoré sa obnovujú samy, bez ľudského zásahu, bez mrhania finančnými prostriedkami a ľudskými i technickými zdrojmi. Obnovujú sa z vlastných genetických zdrojov a ani jeden nový strom tam nie je „cudzí“. Prirodzený

les plní mimo ďalších funkcií aj jednu mimoriadne dôležitú ochrannú funkciu – temer v ňom nedochádza k erózii pôdy, jej splavovaniu a nenávratnému strácaniu sa najskôr v jazerách či riekach a následne v ďalekom mori. Tam, kde je zdravý les, len zriedka prídu povodne. Mŕtve stromy ponechané v prirodzenom lese prispievajú k nárastu množstva pôdy a sú zdrojom výživy pre stovky druhov húb a domovom pre hmyz. Na rozdiel od kultúrneho lesa je ten prirodzený odolnejší proti všetkým biologickým škodcom, proti vonkajším stresom, ako vietor a sneh, proti imisiám, ale aj klimatickým extrémom. Je to vďaka dlhému vývoju v danom prostredí (ak myslíme dlhému, tak ide o naozaj milióny rokov).

Vyberte sa preto spolu s nami na putovanie Slovenskom a navštívte jeho najzaujímavejšie pralesové lokality. Je ich 123 s výmerou viac ako 20 hektárov a na našej prechádzke vás zavedieme do sedemdesiatich z nich. Ide najmä o tie, ktoré sú turisticky najprístupnejšie. Autor ich navštívil všetky a zachytil aj život, ktorý sa v nich odohráva. Na týchto potulkách však nezbúdajme na to, že sme v chránených územiach a tomu prispôbme aj naše správanie. Učme sa pritom vnímať a počúvať, navštívené pralesy sa nám potom odvďačia pocitmi, ktoré možno ešte nepoznáme.

Daniel Kollár

Slovo autora

Les prekvital starobou. Pomedzi zdravých starcov smrekov a jedlí sa skrúšene krčili hrčavé sivasté kmene bukov s povyrastanými hubami. Na okraji rúbane ich hnilé pne obkľučovali zelenými listami ostružiny. Zrána, pri východe slnka, sa v úbočí zapalovali smrekovce bledou červeňou. Pod nimi na trsoch tráv viseli rubínové kvapky rosy. Zvalené kmene boli obrastené veľkými platňami machových kobercov a niektoré predpotopné kmene hrubých javorov ešte stáli ako historické sochy. Veľmi rád obdivujem takýto les. Takýto prales, kde ruka človeka málo chytá sekeru či motorovú pílu. Len vietor, dážď a snehová fujavica sú tu drevorubačmi. Sadnem si na „sedačku“ machom obrasteného kmeňa, položím batoh vedľa seba, na kolenách mám pušku či fotopušku a očami prečesávam každý kútik v lese. Sedím tu už hodnú chvíľu, možno i celú hodinu. Počúvam, ba si aj na chvíľu položím hlavu do dlane a driemem. Odrazu ma vyruší šuchot, v stromovej húštine zelených listov sa skrýva jeleň...

Vyznanie pralesu
Ivan Kňaze, Hradište, Vianoce 2022

Už ako chlapec som sa začal túlať po našich horách a nazrel som do každej dutiny, kde čvrikali mláďatá vtákov. Lesy navôkol ma priťahovali, bolo mi tam dobre, cítil som, že tieto chrámy sú ako prírodné kostoly, kde sa chodíme modliť. Zrána je tam ticho a keď vychádza slnko, vtáky začínajú spievať celé chorály radostných piesní. Keď som sa stretol so spisovateľom Jozefom Ponecom v šesťdesiatych rokoch minulého storočia, pri jednej návšteve lesa vo Veporských vrchoch mi povedal: „Ivan, vidíš, toto nie je obyčajný les, ale toto je prales (Dobročský prales).“ Potom sme spolu prešli aj Badínsky prales a náš najväčší prales Stuzicu.

Neskôr sa moje cesty a väčšie lesné výpravy po celom Slovensku stupňovali. Často som ani nič neplánoval, a to bolo pre mňa to najzaujímavejšie. Večer som nabalil plné auto oblečenia, pomôcok a zariadení na pohyb v prírode, po lesných cestách – rybárske čížmy do jazera, stúpačky a povrazy na strom, prenosné úkryty na pozorovanie plachej zveri a vtákov a špeciálne zariadenie na fotografovanie drobných živočíchov – hlodavcov, hmyzu, kôrovcov a všetkej tej plejády živých a čudných tvorov v makrosvete našej prírody.

Les je najbohatšia krajina na svete, je tam všetko, nikto tam nezahynie od hladu a jeden živočích pomáha druhému, aby prežil. Ten väčší sa živí tým menším, preto sa aj vo veľkom množstve rozmnožuje, a ten najväčší sa dožije až staroby a uhynie. Ešte aj ten úhyn zveri niekto skonzumuje – dravec, šelmy, chrobáky. Nič v prírode nevyjde nazmar.

Prales je lesom a podobá sa na ostatné lesy. Niekedy sa ocitnem na mieste, kde sú staré nedotknuté kmene bukov, jedlí a smrekov a myslím si, že som v nejakom pralesi. Naposledy, keď bolo na Slovensku identifikovaných až 123 pralesov a keď som všetky prešiel alebo do niektorých len nazrel, často

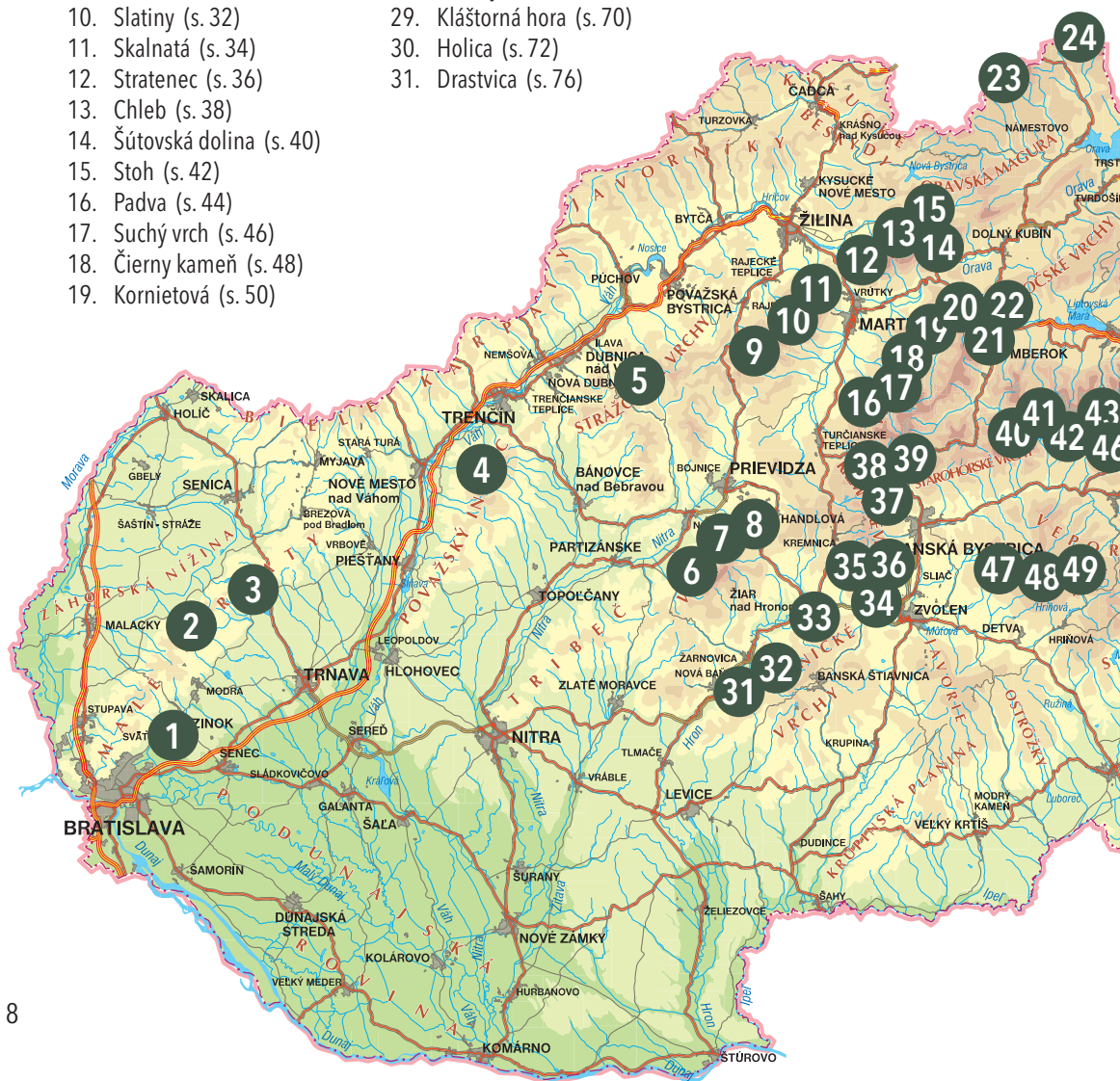
som si myslel, že som „len“ v obyčajnom mladom lese. Mal som však v pamäti, že dôvod vyhlásenia pralesov je jasný: či už mladý alebo starý les, sú tu predovšetkým preto, aby zostali nedotknuté, nevyčerpané, nevyťažené pre ďalšie pokolenia, až budú staré ako Matuzalem a my potom budeme môcť povedať: „To je teda prales“!

Jozef Ponec v roku 1965 napísal knihu V pralesoch Slovenska. V úvode uvádza: „Keby ste sa ma opýtali, prečo som sa túlal po našich pralesoch, nevedel by som presne odpovedať“. Ja s odstupom rokov by som už vedel odpovedať: „Lebo som bol veľmi zvedavý, čo len v tomto starom lese uvidím“. A tak som sa spočiatku len občas zatúlal do pralesa, keď mi niektorý z nich „zapadol“ do mojej cesty pri potulkách po Slovensku, a potom neskôr som, najmä na strednom a východnom Slovensku, začal niektoré lokality pralesov aj vyhľadávať. Pralesy ma začali priťahovať, lebo hlavne tie staršie boli ozajstnými pra-pralesmi a na ich chodníkoch som mohol pozorovať aj vzácnejšie rastliny a živočíchy.

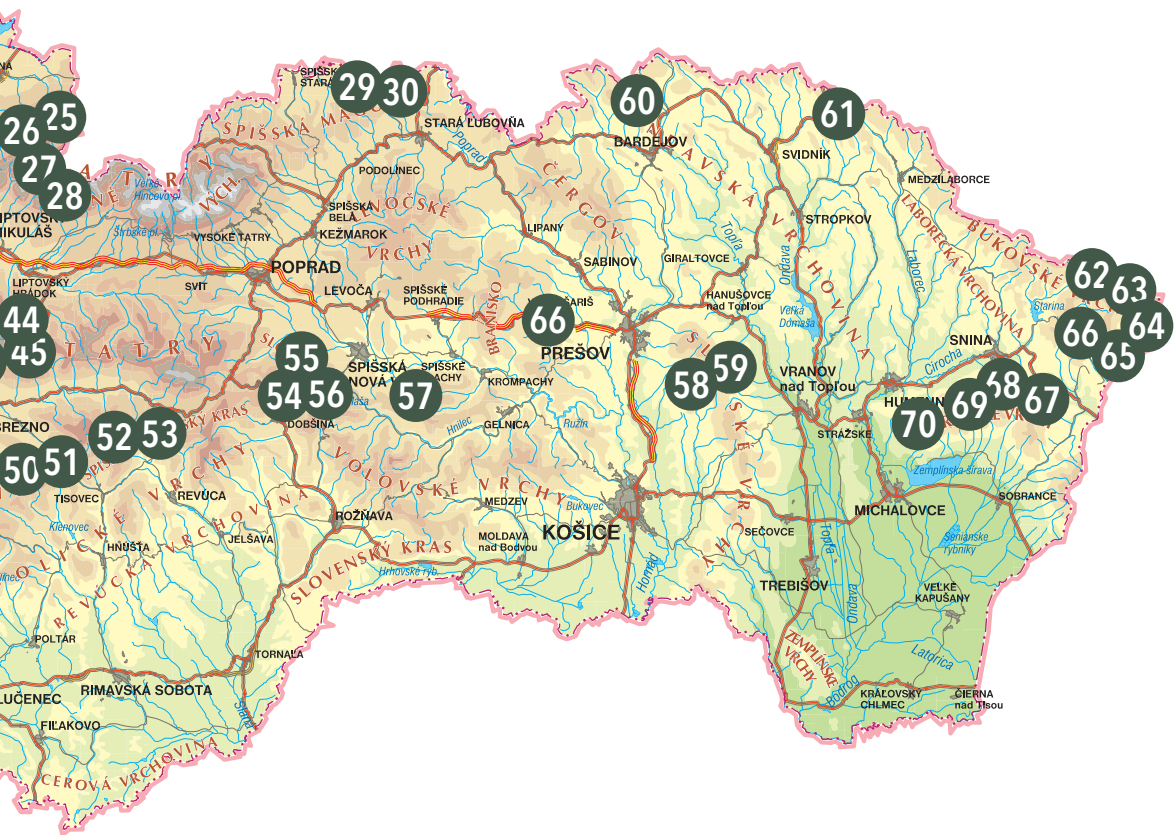
Pôvodne bolo na Slovensku viacero pralesov, ale pre ich slabšiu ochranu či zaradenie do najmenšieho stupňa ochrany ich lesníci obhospodarovali. Dokonca boli aj také, ktoré síce vyzerali ako pralesy, ale neboli chránené a nakoniec ich vyrúbali. Až v roku 2018 sa začala veľké inventarizácia pralesov a viaceré boli zaradené do najvyššieho stupňa ochrany prírody či priamo začlenené do príslušných národných prírodných rezervácií, v ktorých sú lokality pralesa pod ich ochranou. Do knihy som vybral podľa vlastného zváženia a praktického poznania 70 pralesov, v ktorých alebo okolo ktorých sa môže človek pohybovať hlavne po značkovaných turistických chodníkoch, v krajnom prípade aj po vychodených a známejších lesných cestách. Verím, že si k nim každý nájde aj svoju vlastnú cestu, aby pochopil viaceré zákonitosti prírody.

Mapa pralesov

1. Šúr (s. 12)	20. Jarabinská (s. 52)	32. Kojatín (s. 78)
2. Vysoká (s. 14)	21. Skalná Alpa (s. 54)	33. Suť (s. 80)
3. Veterlín (s. 16)	22. Jánošíkova kolkáreň (s. 56)	34. Boky (s. 82)
4. Považský Inovec (s. 18)	23. Pilsko (s. 58)	35. Dolný chlm (s. 84)
5. Strážov (s. 20)	24. Babia hora (s. 60)	36. Badínsky prales (s. 86)
6. Veľká skala (s. 22)	25. Osobitá (s. 62)	37. Svrčinník (s. 88)
7. Biely kameň (s. 24)	26. Kotlov žľab (s. 64)	38. Krížna (s. 90)
8. Veľký Grič (s. 26)	27. Roháčska dolina (s. 66)	39. Japeň (s. 92)
9. Klak (s. 30)	28. Trstený žľab (s. 68)	40. Pod Latiborskou hoľou (s. 94)
10. Slatiny (s. 32)	29. Kláštorhá hora (s. 70)	
11. Skalnatá (s. 34)	30. Holica (s. 72)	
12. Strateneč (s. 36)	31. Drastvica (s. 76)	
13. Chleb (s. 38)		
14. Šútovská dolina (s. 40)		
15. Stoh (s. 42)		
16. Padva (s. 44)		
17. Suchý vrch (s. 46)		
18. Čierny kameň (s. 48)		
19. Kornietová (s. 50)		

41. Obrštín (s. 96)	51. Klenovský Vepor (s. 116)	61. Komárnická jedlina (s. 138)
42. Príslop (s. 98)	52. Poludnica (s. 118)	62. Pľaša (s. 140)
43. Baba (s. 100)	53. Javorníková (s. 120)	63. Riaba skala (s. 142)
44. Kosodrevina (s. 102)	54. Veľký Sokol (s. 124)	64. Stužica (s. 144)
45. Veľký Gápeľ (s. 104)	55. Suchá Belá (s. 126)	65. Rožok (s. 146)
46. Snožka (s. 106)	56. Sokolia dolina (s. 128)	66. Havešová (s. 148)
47. Hrochotská dolina (s. 108)	57. Galmuská tisina (s. 130)	67. Nežabec (s. 150)
48. Bútlavka (s. 110)	58. Kujavy (s. 132)	68. Jedlinka (s. 152)
49. Poľana (s. 112)	59. Oblík (s. 134)	69. Motrogon (s. 154)
50. Dobročský prales (s. 114)	60. Stebnická Magura (s. 136)	70. Kyjovský prales (s. 156)

Západné Slovensko

Šúr

Unikátny a najväčší prales slatinných jelšín a rašelinísk je zaujímavý nielen pre bežného pozorovateľa svojou hodnotou a nevsednosťou, ale jeho význam je značný aj z vedeckého hľadiska. Prvé botanické štúdie o Šúre pochádzajú už z roku 1791 a na potrebu jeho ochrany upozornil v roku 1858 botanik Andress G. Kornhuber.

Prales Šúr sa nachádza v národnej prírodnej rezervácii Šúr, ktorá bola vyhlásená už v roku 1952. Leží medzi mestom Svätý Jur a obcou Čierna Voda, na úpätí Malých Karpát. Veľa plôch „starého“ Šúra bolo v minulosti odvodnených a sú na nich polia a lúky. Súčasná plocha pralesa je iba

zlomkom pôvodných rozsiahlych lužných lesov, slatín a močiarov v tejto oblasti.

Priamo do biotopu podmäčanáho nehositinného pralesa sa nedostaneme. Aby sme však aspoň nazreli do pralesa a jeho okolia, vydáme sa k nemu z obce Slovenský Grob alebo Čierna Voda. Medzi týmito obcami preteká cez lokalitu Nové lúky a popod štátnu cestu potok Čierna voda. Pôjdeme vedľa potoka, ktorý takmer lemuje okraj pralesa a uvidíme jeho typický porast. Prírodné klenoty Šúra si môžeme pozrieť aj z náučného chodníka, ktorý vychádza z obce Svätý Jur a cez Šúrske kanál smeruje do lesa.

Orliak morský

Orliak si na hniezdenie vyberá strom v prostredí, kde je voda a najmä neprístupné močiare. Orliak je pozoruhodný svojimi pomerne veľkými a výraznými žltobielymi očami. Sú ešte zvyčajne žltým lemom okolo šošoviek. Dravce s veľkými očami majú aj dobrý zrak. Oko orliaka dokáže výborne zaostriť a je schopné vidieť aj drobné predmety. Ešte lepšie vidí do diaľky, keď z výšky aj 200 metrov dokáže zachytiť pohybujúceho sa hraboša.

Flóra a fauna

V poslednom období sa urobili viaceré opatrenia na stabilizáciu a obnovu vodného režimu, lebo existovalo riziko, že prales zostane bez vody a teda bez močiarov, a hrozilo vysychanie rastlinstva. Tieto pozitívne opatrenia už priniesli stabilizáciu a obnovu vodného režimu. Slatinné jelšiny v centrálnej a severozápadnej časti sú pravidelne počas niekoľkých mesiacov zaplavované vodou a trvalá prítomnosť vodných rastlín poukazuje na obnovu pôvodných procesov a zastavenie ubúdania flóry. Najstaršie porasty v pralesi majú priemerný vek až 120 rokov. Staré jelše majú pralesový charakter prevažne v štádiu optima. Na viacerých miestach však vidieť na zemi veľmi veľa odumretých stromov a už sa len očakáva, že sa postupne obnovia pôvodné procesy

Kunka červenobruchá

Kunka tu žije v plytkých stojatých mlákach s bohatým výskytom vodných rastlín. Tam kladie aj vajíčka, z ktorých sa vyľiahnu larvy (žubrienky) a koncom leta sú z nich mláďatá, ktoré síce merajú len 1,5 cm, ale už sa celkom podobajú na dospelé jedince. Majú už aj sfarbené bruško – čierne plochy s oranžovou farbou. Kunka často sedí na hladine, takže vidno len jej oči, a ak na hladinu spadne hmyz, skočí za ním. Vyhľadáva aj červy a iné drobné živočíchy.

vzrastu nových mladých výhonkov a stromov (čo sa už aj v určitej miere deje). V severovýchodnej časti, na ploche asi 12 ha, došlo k rozpadu jelšových kmeňov a dnes tu charakter porastu určujú predovšetkým krovité vrby, najmä vrba popolavá (ide o ker, ktorý veľmi dobre znáša aj dlhšie zaplavenie pôdy).

Živočístvo v pralesi tvoria mäkkýše, ako napr. valonia hladká a kotulka svetáčka, obojživelníky – skokan štíhly, skokan ostropyský, ropucha bradavičnatá, rosnička zelená a vzácnejšie aj hrabavka škvrnitá či kunka červenobruchá. Z hadov sa tu vyskytuje užovka obojková, frkaná a na okraji pralesa aj hladká. Z dravcov tu nájdeme orliaka morského, myšiaka hôrneho, jastraba veľkého a včelára lesného.

Krajinný celok: Podunajská nížina
Okres: Pezinok
Katastrálne územie: Svätý Jur
Výmera: 129 ha
Prístupová obec: Slovenský Grob, Svätý Jur,
Čierna Voda

Prales Šúr

Vysoká

Veľmi známa a často navštevovaná lokalita je situovaná okolo populárneho druhého najvyššieho vrchu Malých Karpát – Vysokej (754 m). Biotop pralesa sa nachádza v západnej časti Pezinských Karpát a horského územia Biele hory. Z vrcholových úsekov sa nám ponúka naozaj krásny výhľad do okolia.

Prales Vysoká

Les s charakterom pralesa sa vyznačuje priemerným vysokým vekom stromov od 160 do 175 rokov. Prales sa rozkladá na oboch stranách výrazného strmého hrebeňa v okolí vrchu Vysoká tvorenom vápencovým tvrdošom, ktorý dominuje nad Borskou nížinou.

Cesta do pralesa je jednoduchá a stredne náročná. Vedie značkoványm modrým turistickým chodníkom z obce Kuchyňa. Ak si chceme pešiu cestu skrátiť, môžeme prejsť

autom až za dedinu, kde odbočíme doprava na Vývrat. Tu auto odstavíme a pokračujeme výstupom na Vysokú. Do pralesa pod Vysokou sa dostaneme asi po hodine chôdze.

Pohorie: Malé Karpaty
Okres: Malacky
Katastrálne územie: Kuchyňa, Rohožník
Výmera: 69 ha
Prístupová obec: Kuchyňa

Flóra a fauna

Na geologickom podloží, ktoré je budované druhohornými vápencami tzv. vysokého typu, stanovili prírodné podmienky existenciu lipovo-javorových sutinových lesov. Je zaujímavé, že v tomto biotope boli len okrajovo zaznamenané aj vápnomilné bukové lesy. Ako vo väčšine malokarpatských lesov, aj tu dominuje buk lesný, ale výrazne sa tiež uplatňuje i javor horský a jaseň štíhly. Pri výstupe na hrebeň sa nám ponúkajú krásne výhľady (hlavne na juh) a aj poniže samotného vrcholu pralesa nám pomerne rozsiahle plochy bez stromov umožňujú pekné pohľady do okolia. Nájdeť tu viaceré lokality s riedkym lesom, čo spôsobujú aj miestne klimatické podmienky, keď

Užovka stromová

Užovka stromová má pomerne veľké oči s okrúhlymi zreničkami. Nie je jedovatá, ale je útočná. Jej uhryznutie nevyvoláva žiadne reakcie organizmu. V pralesi obýva teplé stráne (skôr bezlesné a snečné), kde sa po nočnom prebudení vyhrieva, aby svoje telo prispôbila teplote ovzdušia a mohla sa rezko pohybovať. Je to studenokrvný živočích, ktorý loví drobné cicavce a vtáčie mláďatá na zemi či na strome.

Jastrab veľký

Jastrab veľký je rýchly lovec so špicatými krídlami a mohutným svalstvom. Jeho hlavnou korisťou sú vtáky, ktoré tvoria v potrave jastraba až 90 %. Ide hlavne o holuby hrivnáky a plúžiky, domáce holuby alebo jarabice. Jastrab dokáže uloviť aj bažanta, ktorý je v hmotnosti dva- až trikrát ťažší ako sám lovec. Jastrab prejavuje inteligenciu aj pri prepadoch bažantnice. Tu však o predvídanom a presnom zamierení na cieľ rozhoduje aj vynikajúci zrak jastraba.

v horných častiach vietor často láme stromy. Napriek tomu sa tu nachádzajú niektoré výrazné exempláre stromov. Napríklad buk s obvodom kmeňa 380 cm, jaseň s obvodom kmeňa 350 cm a javor horský s obvodom kmeňa 400 cm.

V tomto teplejšom kraji žije muflonia a danielia zver, objaví sa aj srnčia zver. Pozorovať tu možno kunu lesnú, vevericu stromovú, plcha sivého, pľšika lieskového, bielozubku bielobruchú či ryšavku žltohrdlú. Z vtákov sa na území pralesa vyskytuje jastrab veľký aj jastrab krahulec, včelár lesný, orol kráľovský, myšiak hôrny, sova obyčajná alebo výr skalný. Z plazov tu žije náš najväčší had užovka stromová či jašterica krátkohlavá alebo zelená.

Veterlín

Nádherná lokalita priehľadných, najmä bukových lesov sa nachádza v centrálnej časti Malých Karpát na výraznom hrebeni medzi vrchom Veterlín (723 m) a kótou Čelo (716 m). Prales sa tiahne z veľkej časti aj v národnej prírodnej rezervácii Záruby v nadmorskej výške od 420 do 723 metrov.

Prales Veterlín má charakter výrazného vápencového bralnatého hrebeňa s veľkou plochou lesných spoločností, ktoré podmienili bohaté zastúpenie rastlinných a živočíšnych druhov. Najzaujímavejšie z nich sú drsnými poveternostnými podmienkami tvarované stromy v bezprostrednej blízkosti hrebeňa.

Priamo cez lokalitu pralesa nevedie žiadny turistický chodník. Okolo pralesa aj cez Záruby však vedú viaceré turistické značky. Najkratšia cesta k Veterlínu vedie zo Smoleníc po modro značkovanej trase popri Smolenickom zámku. Asi po pol

hodine sa dostaneme k Čertovmu žlabu a po chvíli už kráčame do sedla Záruby a ďalej pokračujeme vedľa krásneho bukového lesa neďaleko pralesa Veterlín. Popod Veterlín vedie zo Smoleníc aj značkovaná cyklistická trasa.

Flóra a fauna

Prevládajúcou drevinou v pralese je buk. Podľa pozorovania je druhým najčastejšie rastúcim stromom jaseň štíhly a potom nasleduje javor horský, ktorý tu dorastá do výšky až 30 metrov. Najkrajší je tento strom

Prales Veterlín

Sokol rároh

Tieto sokoly žijú v stabilizovaných pároch a dlhé roky majú aj stále hniezdisko. Z hniezda odlietajú spoločne v septembri a znovu sa vracajú už v marci. Aj keď sa nám zdá, že prilietel len jeden, prídu vždy obaja naraz. Samca zvyčajne vidíme neustále v povetrí ako striehne na korisť a hlavne dohliada na bezpečnosť okolia hniezda a zisťuje, či sa niečo nezmenilo od minulej hniezdnej sezóny. Je však často tak vysoko nad lesom, že ho ani voľným okom nevidíme. Ak z tej výšky zbadá korisť, strmhlavo sa na ňu vrhá.

hlavne na jar počas kvitnutia. Jeho kvety rastú v takmer 12 cm dlhých a visiacich metlinách. Sú výrazne žltkasto-zelené a objavujú sa zároveň s pučiacimi listami. Ich plody sú potom okrídlené dvojnažky. Rozsievajú sa vetrom, keď letia v otáčavom pohybe na krídelkách. Keďže spoločenstvo lesov je rôznorodé, nájdu sa tu ešte menšie porasty duba zimného a bresta horského. V lokalite pralesa nájdeme aj ďalšie dreviny, ako napr.

Pohorie: Malé Karpaty
Okres: Trnava
Katastrálne územie: Smolenice, Buková
Výmera: 64 ha
Prístupová obec: Smolenice

lipu veľkolistú, hrab obyčajný a javor poľný. Ide o menší druh javora, ktorý dorastá do výšky asi 10 metrov. Z rastlín, ktoré sa vyskytujú v pralesi a jeho okolí, na Zárubách nájdeme napr. orlíček obyčajný, konvalinku voňavú, vstavačovec strmolitý alebo klinček pyšný.

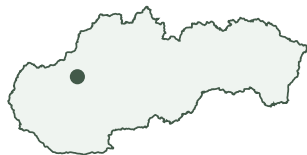
Z väčších zvierat tu môžeme stretnúť najmä muflóniu zver a v nižších polohách daniele. Žije tu aj jelenia zver a veľa diviacej zveri, čo dokazujú rozryté lesy aj pri turistických chodníkoch. Diviaky tak získavajú predovšetkým živočíšnu potravu. V humuse žije dážďovka obyčajná aj dážďovka mliečna a v podzemných chodbičkách sa nachádzajú hniezda hraboša močiarného. Z vtákov v tomto prostredí žije orol kráľovský, myšiak hôrny, sokol rároh, včelár lesný, pinka lesná, datel prostredný, žlna zelená, sova obyčajná, brhlík obyčajný, kolibkárik sýkavý, drozd čierny a drozd plavý, glezg obyčajný, holub plúžik a tesár čierny.

Muflón lesný

Muflónia zver žije väčšinou v čriedach, v oddelených skupinách podľa pohlavia. Samice s mláďatami žijú osobitne a takisto samce so zakrútenými rohami. Čriedy samíc s mláďatami vedie stará samica a v zime sa k nej pripoja aj samce. Existujú aj samotári, ktorí sa od čriedy oddelia najmä v čase ruje v októbri až novembri.

Považský Inovec

Lokalita pralesa sa nachádza na severozápadných úbočiach Inovca (1 042 m), ktorý je najvyšším vrchom celého pohoria a rozprestiera sa v nadmorskej výške približne od 680 do 1 000 metrov. Pekný pohľad naň je najmä z vrcholovej rozhľadne postavenej na Inovci.

Charakter väčšej časti lokality sa javí ako typický starý prales s mohutnými, ale aj „dejavými“ a odumretými stromami. Hlavne pod vrcholom nájdeme veľa miest s mladšími výrastkami, čo vytvára dojem, akoby tu prales ani nebol. Vďaka času a ochrane celého územia však les postupne nadobúda typický charakter pralesa.

Prales je vzdialený od obce Selec asi 3,5 km. Zeleno značkový turistický chodník vychádza z Beckova a v Selci ním môžeme pokračovať do vrcholových častí Inovca. Výstup na vrchol je skôr priamy, a tak sa nájdú aj strmé miesta. Pohodlnejšia je cesta

autom z Trenčianskeho Jastrabia na Chatu pod Inovcom do výšky asi 790 metrov. Odtiaľ sa hrebeňovým chodníkom dostaneme k pralesu asi za 20 minút.

Flóra a fauna

Z lesných biotopov sú tu zastúpené predovšetkým lipovo-javorové lesy. Tie sa vo vyšších polohách viažu na sutinové a skalnaté, silne štrkovité a balvanovité plochy v dolinkách. Potom nasledujú kyslé bukové lesy, ktoré obsadzujú zase plochy na hrebienkoch. A nakoniec tu máme aj tretí typ

Prales Považský Inovec

Daniel škvrtný

Daniele žijú po celý rok, mimo ruje, v oddelených čriedach. Samce – lopatáre žijú v menších čriedach a samice žijú s mladšími jedincami oboch pohlaví. Najstarší samec sa neskôr osamostatní a žije ako samotár. Zaujímavosťou je, že daniele málo pijú vodu, často si vystačia s rannou rosou alebo s vodou obsiahnutou v potrave. Od polovice októbra počúť z oblasti pomerne silné hlasy rujných samcov, tzv. rochanie.

pralesového biotopu – bukovo-jedľové lesy. Vo vrchnej časti pralesa sa do bučiny prímiešavajú aj lokality s dubom zimným. Môžeme teda povedať, že určujúcou drevinou je tu buk lesný s prímiesou javora mliečného a horského, ako aj jaseňa štíhleho. V kamenistom prostredí nájdeme bylinu hrachor čierny, v dolinkách s menšími mokrinami rastie zase kozonoha hostcová (ľudovo zvaná „kozia noha“). V dubine kvitne v máji až v auguste žltobielymi kvetmi luskáč lekársky a zavčasu na jar, keď je ešte na stráňach aj snehové pole, snežienka jarná a po nej prvosenka vyššia.

Pohorie: Považský Inovec

Okres: Trenčín

Katastrálne územie: Selec

Výmera: 26 ha

Prístupová obec: Selec, Trenčianske Jastrabie

Medzi dravými vtákmi pod Inovcom dominuje orol kráľovský. Hniezdia tu aj myšiak hôrny či jastrab veľký a jastrab krahulec. Sojka je tu domácim krkavcovitým vtákom. Z vysokej zveri tu nájdeme jeleniu a danieľu zver, menej diviačiu a srnčiu zver, drobné cicavce sú zastúpené vevericou stromovou, kunou lesnou, hrabošom močiarnym, piskorom obyčajným, ryšavkou krovinnou, plchom sivým, ako aj plšíkom lieskovým. Z hmyzu uvidíme najmä chrobáky – tvrdoňa devätsilového či fuzáče – škvrtitého, krovového, kvetového a obyčajného. Lietajú tu motýle očkán timotejkový, očkán prosíčkový a mlynárik kapustový či žeruchový, hranostajník bukový, drevotoč obyčajný, bielopásovec topoľový a dúhovec menší.

Orol kráľovský

Najelegantnejšie a najdokonalejšie plachtenie vidieť práve pri orlovi kráľovskom. Samec so samičou predvádzajú svadobné lety. Najprv spolu krúžia do tzv. osmičky a potom chvíľu mávajú krídlami, aby sa dostali o pár metrov vyššie a znovu sa prispôsobili podmienkam prúdenia vzduchu. Nakoniec sa teplým stúpajúcim vzduchom znovu nechávajú vyniesť do ešte väčšej výšky. My už vidíme len malé gully, no ony určite vidia nás. Sietnica v oku orla kráľovského so žltou škvrtou, kde je miesto najostrejšieho videnia, je až osemkrát citlivejšia ako ľudská sietnica a je aj najvýkonnejšia pri porovnaní s ostatnými druhmi orlov.